

IT-udspil for Enhedslisten

Demokrati og socialisme i den digitale tidsalder

Vi lever i en tid, hvor gigantiske tech-virksomheder, politikere og myndigheder er ivrige efter at overvåge borgerne. Og risikoen for masseovervågning og datatyveri bliver kun større med den teknologiske udvikling.

Vi så, hvordan kampen mod terror blev en undskyldning for at masseovervåge os alle. Vi har set grimme sager, hvor trivselsmålinger i Folkeskolen, der skulle være anonyme, ikke var det alligevel. Og vi oplever en stigende interesse fra stat og kommuner i at indsamle data om borgerne og overvåge fx elforbruget hos ledige. Det er vores ret til et privatliv, der er på spil.

Det er derfor nu, at vi skal fremtidssikre os selv. Det er afgørende at holde fast i, at vi også digitalt har retten til et privatliv. At vores personlige data skal beskyttes og respekteres. Vi skal bekæmpe overvågning af borgerne, skabe datasikkerhed og større transparens og sikre et frit og neutralt internet til de næste generationer.

Enhedslisten kæmper for demokrati og socialisme – også i den digitale tidsalder.

Eva Flyvholm, it-politisk ordfører, Enhedslisten

Indhold

1. Gennemsigtighed og privatliv på nettet.....	3
2. IT Ministerium og dataetik.....	6
3. Cybersikkerhed og den digitale infrastruktur	8
4. Styrket digitalt medborgerskab	10
5. Automatisering af arbejdskraft på fair vilkår.....	12
6. En grøn IT-politik for hele Danmark.....	14

1. Gennemsigtighed og privatliv på nettet

For Enhedslisten er det et grundlæggende princip, at vi selv har kontrol over vores oplysninger, også på nettet. Vi skal kunne have tillid til, at offentlige myndigheder opbevarer vores data forsvarligt og ikke misbruger oplysningerne, og så vidt det er muligt bør data gøres ufarlige, så de ikke *kan* misbruges. I de seneste mange år er datamængden kun blevet større, men sikkerheden er stadig ikke god nok. Ønsket om at overvåge borgerne mere dukker hele tiden op i den politiske debat.

Enhedslisten vil kæmpe imod dette.

Den bedste måde at beskytte borgernes data på er, at myndighederne gemmer så få oplysninger som muligt så kort tid som muligt. Alle offentlige systemer bør være bygget op efter princippet om *privacy by design*, hvor man sikrer, at oplysninger dannes på en sådan måde, at de ikke *kan* misbruges.

Fx kan en elmåler rapportere ind en gang i kvartalet i stedet for at rapportere forbruget ind hvert kvarter. Vi har set, hvordan beskæftigelsesministeren ville overvåge lediges elforbrug for at se, hvor de boede. Det eksempel viser med al tydelighed, hvorfor vi skal bygge systemerne, så man slet ikke kan se så detaljeret med udefra. Vi har også et hængeparti med logningen af vores mails og telefoni, der skal ryddes op i.

Vi har længe arbejdet for en fuldstændig revision af CPR-nummeret. Systemet er uholdbart og alt for usikkert. Vi bruger det som identifikation utallige steder, fx i træningscentret, men det er samtidig den direkte vej ind til vores mest personlige oplysninger.

Derved bliver det for nemt at begå identitetstyveri. På trods af mange års løfter fra vekslende regeringer, er der ingenting sket. Men systemet er en bombe under vores datasikkerhed, og der skal ske noget nu.

Et simpelt tiltag vil være, at alle nye systemer ikke benytter CPR-nummeret direkte, men kun laver en kobling til CPR-nummeret, når det er tvingende nødvendigt.

Vi er kommet et stykke af vejen med indførelsen af Databeskyttelsesforordningen (GDPR), der bl.a. giver mulighed for at tildel bøder til offentlige myndigheder for sløset datasikkerhed. Men der er lang vej igen.

Regeringen fik udvandet lovgivningen med nogle dybt kritisable undtagelser, der åbner for mere registersammenføring af borgernes data. De paragraffer vil Enhedslisten fjerne.

Endelig er der for mange eksempler på usikker software i vores hjem som er alt for let at hacke. Fx kan de fleste almindelige babyalarmer let bruges til aflytning. Her skal grundlæggende indarbejdes krav om sikkerhed i designet, og producenter bør altid være forpligtiget til at rette en sikkerhedsfejl i et produkt.

Som borgere i et demokratisk samfund forventer vi desuden, at offentlige myndigheder træffer beslutninger på en retfærdig, gennemsigtig og ikke-diskriminerende måde.

Flere og flere beslutninger bliver i dag i praksis truffet af algoritmer, der fungerer som en sort boks i beslutningsprocessen hos myndigheder, virksomheder og institutioner. Magthaverne er som regel ikke åbne ift. at give offentligheden indsigt i algoritmerne, så vi kan kun observere den data, der kommer ind – og den data, der kommer ud.

Imidlertid trænes mange algoritmer ved at benytte eksisterende data, der har en diskriminerende bias ift. fx etnicitet eller køn. Den diskrimination reproduceres i algoritmens model, hvilket har vist sig fx at skabe "racistiske algoritmer". Vi mener, at der skal være langt større åbenhed i algoritmiske beslutningsprocesser, så vi undgår diskrimination og at reproducere uligheden i samfundet.

Enhedslisten mener:

- *Privacy by design* som grundprincip for alle fremtidige off. systemer.
- CPR-nummeret skal revideres kraftigt eller afskaffes helt som identifikation
- Afskaffelse af Logningsbekendtgørelse
- Støttekonsulenter til at få mindre virksomheder og offentlige myndigheder i gang med implementeringen af GDPR
- Ansvarlig brug af algoritmer og indsats mod diskrimination
- Bedre krav om forbrugersikkerhed på software (*Security by design*)
- Modernisering af ophavsrettigheder og patenter – mere fri kultur og viden
- Netneutralitet – udbydere skal ikke pålægges at regulere indhold og må ikke diskriminere mellem tjenester

2. IT Ministerium og dataetik

IT-politik og datasikkerhed er et af de vigtigste politiske emner i dag og bliver med den teknologiske udvikling kun endnu vigtigere i fremtiden. Enhedslisten mener derfor, at det er på høje tid, at vi får et selvstændigt IT Ministerium. Derved kan vi samle ressourcerne, skabe videndeling ift. digitale løsninger, og vi får en IT-minister, der kan stilles til ansvar ift. borgenes datasikkerhed m.m.

Der vil selvsagt også være IT i andre ministerier, men IT-ministeriet skal tænke på tværs af ministerier, og politik, der involverer IT, skal som udgangspunkt ligge her – medmindre der er tungtvejende grunde til at lægge det i et andet ministerium.

Vi har også brug for et styrket datatilsyn. I dag fungerer tilsynet ikke som et reelt tilsyn. Der er stadig ikke tilstrækkelige ressourcer eller beføjelser til at holde øje med de mange virksomheder og institutioner, der hver dag håndterer borgernes personfølsomme data.

Datatilsynet bør tilføres minimum 10 mio. kroner mere om året, og der bør gives mulighed for at tilsynet foretager kontrolbesøg. Samtidig bør der oprettes en IT-havarikommission, der kan undersøge årsagerne, når store offentlige IT-projekter kuldsejler. Det har vi set alt for mange eksempler på, og det har kostet milliarder af skattekroner.

Vi støtter desuden oprettelsen af et data-etisk råd, der skal bidrage både til den offentlige debat og til at kvalificere de politiske diskussioner. Det er dog vigtigt, at politiske partier ikke bruger dette råd til at fralægge sig ansvaret for at forholde sig til data-etiske spørgsmål.

Derudover skal der stilles krav om, at offentlig finansieret softwareudvikling skal gøres tilgængelig under en fri og åben licens. Borgerne og virksomhederne har gennem skatter finansieret udviklingen, og derfor er det kun rimeligt, at vi frit kan få adgang til den software, vi har betalt for. Det betyder også udgiftsbesparelser, da dele af softwaren kan genbruges af andre.

Enhedslisten forslår:

- At der oprettes et IT Ministerium
- At der oprettes en IT-havarikommission
- At Datatilsynet tilføres minimum 10 mio. kroner mere om året
- At offentlig finansieret softwareudvikling gøres tilgængelig under fri og åben licens

3. Cybersikkerhed og den digitale infrastruktur

I et moderne samfund som vores er data og IT en central livsnerve. Hvis vores hospitaler eller togforbindelser bliver sat i stå af et digitalt angreb, er der menneskeliv på spil. Derfor er det afgørende, at vi er rustet til at beskytte vores fælles demokrati mod cybertruslen udefra. Men vi skal tænke over, hvordan vi gør det.

I dag står Center for Cybersikkerhed for dette arbejde, og det er dybt problematisk, fordi centret ligger under Forsvarets Efterretningstjeneste. Det skaber alt for megen lukkethed. Reglerne for beskyttelse af borgernes oplysninger gælder for eksempel ikke centrets arbejde. Men selvfølgelig bør de også gælde her.

Forsvarets Efterretningstjeneste er desuden for fokuseret på det militære. Der er således enighed blandt forskere og it-professionelle om, at placeringen af Center for Cybersikkerhed under FE giver dårligere sikkerhed. Man kan fx overse trusler fra kommercielle aktører og almindelige hackere. IT-sektoren, transportsektoren og relevante fagpersoner bliver ikke inddraget nok, og der er stor risiko for at relevant viden og erfaring ikke udnyttes og man ikke er opdateret.

Enhedslisten vil derfor rette op på strukturen for cybersikkerhed og afmilitarisere den. Vi vil placere Center for Cybersikkerhed som en civil myndighed under demokratisk kontrol, som man også har gjort i de fleste andre lande.

Et andet centralt sikkerhedsspørgsmål er, at vi bør beholde mest muligt af vores fælles digitale infrastruktur i landet og på offentlige hænder.

Der var f.eks. en naturlig bekymring over, at overlade opbygningen af det nye 5G-net til den kinesiske teknologigigant Huawei, amerikanske tech-giganter og sikkerhedstjenester, der ikke ligefrem udvist en høj grad af dataetik. Den amerikanske sikkerhedstjeneste NSA har snaget i millioner af borgeres private kommunikation og ignoreret EU's krav om privatlivsbeskyttelse af borgerne (Safe Harbour), mens Facebook har solgt brugernes data til højestbydende.

Vi bør gå den modsatte vej: Store, centrale datafunktioner bør indiciteres og administreres af offentlige institutioner. Kritisk infrastruktur bør så vidt muligt altid være på danske hænder.

På den måde vil de fundamentale dele af vores samfund være underlagt fællesskabets kontrol. Vi bør skærpe kontrollen ift. udenlandske leverandører, og det skal gøres nemt at fravælge virksomheder, vi som demokratisk land ikke føler os trygge ved.

Endelig er det vores ønske at modgå monopoldannelse. Et muligt redskab kunne være at det i udbud skal tælle negativt, hvis en virksomhed har mere end 50 procent af markedet.

Enhedslisten foreslår:

- Center for Cybersikkerhed afmilitariseres og gøres til en civil myndighed
- At kritisk infrastruktur holdes offentligt og nationalt forankret
- At der indføres "no-spy"-klausuler i forbindelse med udbud
- Udbudspraksis der begrænser monopoldannelse

4. Styrket digitalt medborgerskab

På den ene side er Danmark det mest digitaliserede samfund i verden. På den anden side er det en realitet, at mange føler sig utrygge ved at bruge computere, smartphones osv. Et stort studie viser, at der på hver anden danske virksomhed er medarbejdere, som er IT-analfabeter.

Der er derfor brug for bedre efteruddannelse og uddannelse både i uddannelsessystemet og på arbejdspladserne. Der er behov for en politisk indsats for digital folkeoplysning, hvor højskolerne også kan spille en rolle. Vi ser også en fortsat kønsskævhed, hvor kvinder er underrepræsenterede som IT-professionelle, programudviklere etc.

I forhold til undervisning i Folkeskolen er det vigtigt at øge forståelsen hos børn og unge af, hvordan forskellige digitale medier, platforme og markedsføring fungerer. Det kræver et løbende kompetenceløft af lærerne og samarbejde med foreninger og IT-professionelle. Den teknik og de programmer, der bruges i undervisningen skal være så åbne som mulige. Det er problematisk, hvis undervisningsforløb fx er bundet op på at alle har en iPad og kun lærer at bruge programmer på Apples platform.

Rapporter fra Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd siger, at socialt udsatte mennesker i højere grad udsatte for online chikane og digitale krænkelser. Derfor er det på høje tid, at vi skaber en digital socialpolitik.

Både børn, unge og socialt udsatte skal kunne føle sig trygge i den digitale tidsalder. Myndighederne og politiet har et særligt ansvar for at opgradere beskyttelsen af borgerne ved deling af billeder uden samtykke fx hævnporno.

Anmeldelser skal tages dybt seriøst, og der skal handles hurtigt for at stoppe spredningen. Dette arbejde kan fx styrkes med en specialiseret enhed hos politiet. Seksualundervisningen i skolen bør opgraderes mhp. forebyggelse.

Et grundlæggende princip for digitalisering i den offentlige forvaltning bør være, at borgeren altid er i centrum: Vi skal ikke have digitalisering for digitaliseringens skyld eller som ren spareøvelse. Og alle skal være med om bord. Myndighederne må ikke tvangsdigitalisere eller lave systemer, der tvinger borgeren til fx at have en smartphone. Et digitalt sundhedskort er fint som et ekstra tilbud, men det er forkert at tvinge alle til fx at bruge en bestemt app.

Der skal også altid være mulighed for at møde myndighederne i en telefonsamtale eller et personligt møde. Der skal være medarbejdere nok til at møde borgerne, og der bør altid være fokus på, om de digitale løsninger underbygger en retfærdig og ordentlig sagsbehandling. Borgerens retssikkerhed skal altid være i centrum.

Enhedslisten foreslår:

- Digitalisering skal løfte kvaliteten og ikke være en spare øvelse
- Ingen tvangsdigitalisering – altid alternativer og mulighed for et personligt møde med systemet
- Digital folkeoplysning skal opprioriteres
- Videreuddannelse af lærere
- Uddannelsessystem uden it-monopoler
- Særlig enhed hos politiet mod digitale krænkelser
- Fokus på at uddannelses- og stillingsopslag skal tiltrække flere profiler og køn

5. Automatisering af arbejdskraft på fair vilkår

Digitalisering og automatisering på arbejdsmarkedet rummer mange muligheder, men mindst lige så mange udfordringer, som vi må håndtere, hvis vi også i det 21. århundrede ønsker et retfærdigt, solidarisk og organiseret arbejdsmarked.

Vi må først og fremmest insistere på at organisere arbejdskraften og sikre ordentlige lønninger og arbejdsforhold – også i den digitale tidsalder. Digitalisering og automatisering må ikke blive en genvej til social dumping. Sagen med kørselstjenesten Uber viste heldigvis med al tydelighed, at vi ikke behøver at lægge os fladt ned for udenlandske virksomheder, der ikke vil sikre ordentlige arbejdsforhold og lønninger til deres medarbejdere. Vognmænd, taxachauffører og fagforeninger lagde et massivt pres på Uber og sagde nej tak til social dumping.

Samtidig er der åbenlyst, at arbejdsmarkedet ændrer sig. Nye typer af job opstår i deleøkonomi og platformsøkonomi. Vi må derfor sørge for en tidssvarende organisering og insistere på en sikring af de nye arbejdere i platformsøkonomien, hvor mange er ansat som daglejere i midlertidige jobs. Den udvikling kan skabe en ny underklasse: et prekariat bestående af mennesker fra den gamle arbejderklasse, indvandrere og unge akademikere, som ikke kan regne med en fast løn, sociale rettigheder og pension ligesom tidligere generationer.

Derfor er det vigtigere end nogensinde at værne om de universelle velfærdsrettigheder: en god offentlig sygesikring, en folkepension der er til at leve af, dagpengerettigheder, gode barselsordninger osv. for alle.

Der er også jobs, der helt forsvinder som følge af automatisering, digitalisering og robotternes indtog på arbejdsmarkedet. Derfor er det vigtigt, at vi i de kommende år investerer mere i efteruddannelse og fører en solidarisk arbejdsmarkedspolitik, så vi ikke ender med en overflødiggjort klasse, der slet ikke har nogen plads på arbejdsmarkedet i det 21. århundrede. Efteruddannelsen bør især tage hånd om de fag, der er i størst risiko for at forsvinde. Lige så stor som risikoen for at blive udbyttet på fremtidens arbejdsmarked er risikoen for at blive helt overflødig.

Enhedslisten foreslår:

- Investering i efteruddannelse
- Respekt for grundlæggende arbejdsrettigheder
- Regulering af platformsmonopoler
- Krav om medejerskab/kollektivering af platforme
- Bedre beskatning af tech-giganter og platformsøkonomier

6. En grøn IT-politik for hele Danmark

Det er vigtigt, at vi får hele Danmark med ind i den digitale tidsalder. Alle skal have ordentlige muligheder for kunne arbejde hjemmefra, tale i telefon og se film uanset, hvor i landet man bor. Derfor er det dybt problematisk, at udrulningen af vores it-infrastruktur er blevet overladt til markedet. Det har betydet at vores landområder i dag har alt for dårlig internet- og mobildækning.

Danmark bør ligesom Sverige lave en målsætning om gigabit til alle, der sikrer borgere i hele landet en ordentlig hastighed på internetforbindelsen. Enhedslisten støtter bredbåndsfonden og ønsker, at udvide kapaciteten betydeligt, hvilket eksempelvis kan gøres gennem en bredbåndspulje. Vi støtter et strammere krav til frekvensudbud. Desuden ser vi også et potentiale i at styrke kommunernes muligheder for at lave egne udbud i landområder.

I disse år er flere multinationale teknologivirksomheder i gang med at bygge enorme datacentre i Danmark, hvor servere skal drive deres hjemmesider. Centrene vil bruge lige så meget el som 1,8 millioner danske husstande. De vil også danne overskudsvarme, som kunne bruges gratis i titusindvis af danske hjem.

Desværre har regeringen ikke inden kontrakternes indgåelse stillet krav om, at virksomhederne skal betale for at udbygge vedvarende energi, eller at centrene skal placeres steder, hvor varmen kan udnyttes.

Flere af de multinationale firmaer har sagt, at de vil bygge vedvarende energi til at dække deres elforbrug, men har indtil videre kun taget initiativ til en brøkdel af, hvad de har brug for. Det er dybt problematisk.

Enhedslisten arbejder for at få stillet krav til, at virksomhederne skal betale for, at der kommer mere vedvarende energi i Danmark. Vi vil også undersøge, hvad vi kan gøre for, at overskudsvarmen ikke bare går til spilde.

Enhedslisten foreslår:

- At alle borgere i landet sikres ordentlig dækning og netforbindelse og ambitionerne hæves til gigabit som i Sverige
- At teknologigiganternes datacentre skal køre på vedvarende energi og overskudsenergi og varme skal kunne udnyttes.
- Kræver at de multinationale teknologivirksomheder betaler skat i Danmark.